

1871
COPY

Proc 374.1

РГЗЗ

Р19 СрГЗЖ. 1

ИЗВЪШТАЙ

о споменику

ТЕОДОРА ПАВЛОВИЋА

Новинара и Списателя Србског

от

Дра Конст. Пелчића

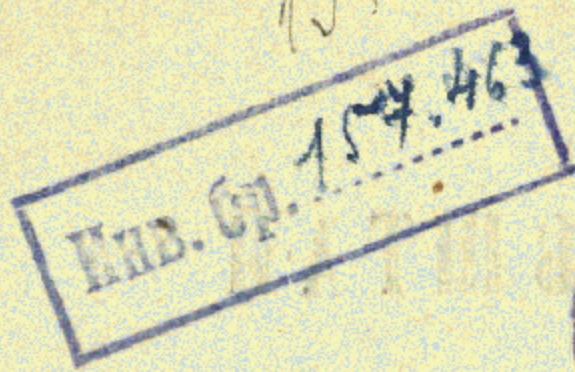
Панчев. Фисика.



у Панчеву

Печатња А. Сибенхара.

157463



Cogita! Quantum nobis exempla bona
prosint.

Scies, magnorum virorum, non minus prae-
sentia, esse utilem memoriam.

Seneca.

Помисли! Колико нам ползую добри примѣри.

Ти ћеш знати, да нам великих мужава спомен
није од манѣ хасне, него садашњост њова.

Сенека.

214. 1921

Пріє 62. године родіо се, а пре 12. година умро є у Карлову у Банату **Теодор Павловиъ**, овай велезаслужени Србин, коєг є име кроз другу четвртину вѣка текућег у целом югославенству, нарочито међу Србима свію земаля, популарно, чувено и люблѣно било.

Он є, к' висини и савршенству тежећи, лице своє свагда к' милом народу свом окренуто имао, да би му овай и умилни поглед видити, и на поля людског и народног напредованя позиваюћи глас чути и разумети мого.

Он є у многима, особито періодичним, списима своима кроз четвртину вѣка изображенѣ у запушеном народу нашем распро-странявао и свест народну у нас будіо, пак є и пробудіо.

Он є кроз грешне рода свога противнике до државне забране, дакле до мртвовидности, доведеноу бившу Матицу Србску неуморним настояванѣм своим на милости царске сунцу наново оживотворио.

Он є прву у народном смислу држану (найпре обштества пак после и націоналну) скупштину србску у Пешти 1848 у биће привео, и захтеваня њіова у име народа Србског државном Управителству и Царо-Краљу с депутаціом предао.

Он є овде у царевини нашої свой народ и овога име и свойност како против супремациє Мађарства, тако и против наринутога Иллирства ватрено, свойски и са успѣхом бранио.

Он є мисли о Войводству Србском у Аустрији семе посеяо, и прву му клицу одгоіо.

Он є на Школу и Учителѣ (и дѣвичне), на Цркву и Свештенство, на књигу и списателѣ, као найглавніє народне радіонице

и радине, свою и народа пажню довек и довек обраћао и будіо.

Он є светкованъ просветителя и Светителя србског Саве народним праздником учиніо.

Он є народна, дилетантска, градска и сеоска, позоришта, ову преполезну за одрастне люде школу, предлагао, искао, препоручивао.

Он є из средоточія отачества, из Пеште, свима умнима, коя му у власти бити моглоше, средствима, у коих се полезном употребленю данас млоги изабрани синови наши труде и муче, против несвести, против незнања и глупости кроз четвртину вѣка за срећу занемареног и дремаюћег народа свога до у очи највеће личне опасности своє, дуго време готово сам самцит, неустрашимо боріо се.

Он є и у туђим сродним земляма єдном трубом против деспоціє, уставност бранећи, роптао, другом пак єдноплемену браћу нашу, под робским ярмом горко стениюћу, од духа клоненя чувао, и сачувао.

Признати се дакле мора, да се готово сва наша данашња, велика и важна, на пољу просвете и народности радња као наставак Павловићевих племенитих напора сматрати може.

И праведно и достојно доликује му придев од савременог **Световида** дат :
„Просветитељ доба свога.“

Био је то, Србине, наш **Тоша Павловић**, у своје време, као што ће се савременици јасно сећати, душа и срце рода и народа Србског и у Аустрији и изван ове стануюћег.

Прву сам част дужности наше проћу овог безсмртнога Србина тим испунити трудіо се, што сам на позив Павловићевих поштователя год. 1857 полезни нѣгов по човечество живот по могућству свом описао, и мимогредце, ако и не све и сва, али зайста премнога, у којима је он свет наш неуморно убавешћавао, као у изводу повторіо и прецолезне нѣгове мисли по народу поновіо ;

другу пак дужности наше част ево сад истом допунявам, по жељи и помоћу сонародника у гъизду рођеня, у Карлову, каменит му споменик подижући.

Као што є живот Павловићев пун благодатне по нас раднѣ био, тако є 1854. и смрт нѣгова као жалостно народно приключенѣ примљѣна и сматрана била, ако га и єсте у дуготрайной болести, дакле у нераду, затекла. Хорацієвога духа пѣсник Исидор Николић Србоградски одазвао се у стіху туги народной; а многозаслужени Новинар Андрић поставіо му є у Световиду свом овај єзгровити надпис:

„Бранитељ имена Срб.
Ревнитељ за чести славу рода.
Просветитељ доба свог.“

Наскоро затим появи се и у народу у-
обште, и поименце у **Матици Србској**

желя: да се заслуженоме паметник подигне, и то из Матичиног новца. Против друге половине заключеня овог подигну се гласови по Новинама: да Матица наша по малом капиталу свом то без велике штете извршити не може.

Преиначи се дакле та намѣра у толико: да се из Матичиног и приватних добровољних прилога Славимоме паметник набави.

Како су и Матица и сонародници ову племениту желю усвоили, види се из ниже стављнога пописа приложника на споменик, међу којима се славна и светла имена налазе: две вароши из Србије, 19 вароша и варошица из Аустрије, три Епископа, три Архимандрита, 2. проте, 1. Игуман, 7. пароха, 7. списатеља, 1. Генерал-Конзул, до 20. Званичника, 6. Адвоката, 4. Лечника, 1. Спаја, 1. Цензор, 1. Госпоја, 1. Госпођица, до 20 трговаца, 1 Новинар, најпосле словачки списатељ Мiхаил Годра и Матица Србска.

А што су многа имена светла, многе вароши србске, слабо саучастіе у томе показале, ту ће нам загонетку (између прочег)

прилично разрѣшити припослано ми онда слѣдуюће писмо, коє од речи до речи саобщавам благонаклоном читателю.

„У Плашком 13. Септ. 1858.

„Ви сте мени послали вашу кнѣжицу, **(Житіє Теодора Павловиња.)** Я сам є читао са радостію, задовољством, утѣхом, са пріятним споменом разних обстоятелства, предпріятія, мисли, разматраня, надежда. Разне мисли, коє су ми у нечему биле загонетка, постале су ми яснїє; разна осећаня, коя су ме вређала, єр нисам могао наћи за нѣи основа у моралном разсужденію, обраћена су у станѣ помирено. Многа су ме врло обрадовала, показавши ми у Вама и своих мислїй явногога и основаного бранителя.

На вашем полезном труду я вам сердечно благодарим. То є дѣлце срећни правац мислїй, и описатељ тога періода може имати леп основ, с кога ће не само чист преглед онога времена добити, већ и лако себе сачувати, да не падне у обично за наше на полю народном дѣланѣ

врло вредително разсужденіє, скоро свагда скопчано са презренієм и осужденієм.

Ви нисте писали само живот єднога лица, коє у призренію покойног Тоше Павловића и ніє тако лако. Многе с'трасти треба іошт да легну, да се то право учинити може. Ви сте у обрану узели чисту идеу религіє, нравственности, народности, и такову браните у союзу са обштеполезном дѣлательностію єднога, доста осуђенога, живота. Но чувства, на коя изреченія таковог суда падаю, іошт нису без саудараня са волнован'єм диханія земног. Ту лієка специфичног и магновеног нема, и истини болной лекар є време и т. д.

Сергій Катъански с. р. Архімандрит,
(доцніє, по нас прерано умерши, Епископ карлштадскій.)

Чист приход од продае књижице **Жи-
тиє Павловиња** употреблѣн є такођер на
споменик. Кои є више од цѣне 1 књи́ге
на ту цѣл даровао, явля се као приложник
поименце.

	Ф.	кр.
Г. Г. Јован Павловић брат Покойн.	15	0.—
Данил Медаковић Новинар	20.	—
Зега из Н. Села Трговац	2.	—

Арађани 35 ф. 30 кр., и то :

Епископ Јвачковић	5.	—
Јанковић, изсл. Сенатор	5.	—
Секулић, „ „	1.	—
Кировић Дамаск. Обшт.	1.	—
Крестић Јов. Мед. Др	2.	—
Савић Ник. вел. Бележ	2.	—
Станковић Андр. Предсѣд. Обшт.	1.	—
Пугіо Конс. пенс. Чл. суда	1.	—
Алексић Дем. Ар. Камераш.	1.	—

	Ф. кр.
Г. Г. Захарієвић Лаз. Адј.	1.—
Пав. от Сабо Адв.	1.—
Михайловић Арс. Адв.	2.30
Петровић Пет. Адв.	1.30
Лазић Н. изсл. Адј	1.—
Сечански Лаз. обшт.	3.—
Николић Јов. обшт.	1.—
Станковић Коста Трг.	1.—
Петрап Мих. „	1.—
Продановић Ник. епитр.	1.30
Станковић Јл. Трго.	1.—
Поповић Васа Арађанин	1.—
Далѣ :	
Живойновић Н. Контум. Чин.	3.—
Поповић Анд. Панчевачки Тр.	1.—
Давидовић Дав. Адв. Будимски	5.—
 Из Темишвара :	
Маширевић Сам. Еписк.	2.—
Михайловић Сте. Архим.	1.—
Петровић Васа Протоdjак	1.—
Михайловић Ник. Суда Врх. Член	1.—
„ Евст. „ „ „	1.—
Сандић Стеван Адв.	1.—
Радивоџевић Лив. суд. врх. чле	1.—
Стефановић Тома Др. Фис.	1.—
Натошевић Ђор. шк. Надзир врх.	1.—

Далъ :

	Ф . кр.
Г. Г. Два Панчевца	1.—
Дина Васа Трт. из Чакова	10.—
Радосавлѣвић Теод. Ген. Конзул	20.—
Ст. Андрейци	5.30
Ирижани	5.—
Матић Пет. Фил. Др. Списат.	2.—
Брановачки Стефан Суда пред.	3.—
Румляни	5.—
Јован от Нако	10.—
Шиффман из Меленаца	1.—
Други Меленчани	7.—
Дальци	5.—
Кленак	3.—
Матица Србска	50.—
Баваниште	5.—
Стояковић Геор. ц. к. Савѣт.	5.—
Бечлиѳ	3.—
Радоичић Милош Др. Фис. Земун.	5.—
Будумци и Пештанци кроз Субботу Младеновића	12.—
Стаић Дан. Прота В. Бечкер.	2.—
Бечкеречани други	9.30
Матић Јосиф из Аде	1.—
Два Ађанина	1.—

	Ф.кр.
Г. Г. Ново-Бечейцы	5.—
— Лийъ Севаст Архм.	4.—
— Ранковић из Белегиша	5.—
— Анна Пеичић фис. супруга	5.—
— Софіја Пеичићева кћи	5.—
— Црепайци	2.30
— Субботић Јов. Списатељ	2.30
— Мачвански Јосиф Аренд.	5.—
— Новосађани други преко — Суботића	26.—
— Панчевци преко Пар. Вас. Жив- — ковић	34.—
— Продановић Игуман Войлов.	1.—
— Болгарић Пар. Долов. и Наместн.	2.30
— Свега 495 ф. у Конв. Мон. или — 519 ф. 75 кр. у Ауст. вр.	
— Далъ слѣдуе у аустр. вр.	
— Кнежевић Еписк. Далмат.	5.—
— Шупица Георг Пар. Севкер. — Спис.	3.—
— Осечани	6.—
— Вршчани	2.—
— Рончевић Наум. трг. из Шиклуша	1.—
— Шиклошани преко нѣга	6.50
— Карловчани у Срему	7.—
— Нако Архим.	5.—

	Ф. кр.
Г. Г. Кушевић Андр. из Орватске	4.—
Стефан от Георгијевић из Ми-	
тровоце	10.—
Милутиновић Ур. Прота Митров.	3.50
Прочи Митровчани	4.50
Тителјани	5.25
Давидовић Дав. Адв. Будим.	
2 пут	6.—
Лазић Васа Цензор у Београду	2.—
Ѓдан Дебелячанин	—50
Вуковарци	1.87
Ковинчани у Банату	2.55
Смедеревчани	5.25
Шабчани	3.15
Добрички Парох	—50
Доловчани	4.20
Марковић Вас. трг. Списат.	
Вуков.	1.—
Н. Н.	—60
Годра Мих. Директор гимна. у	
Врбасу и Списатељ	2.—
Велимир Барбарић ц. кр.	
чиновник у Бечу (и ц. кр.	
Толмач.)	26.—
	<hr/>
	Свега : 637.92

- Трошак : Ф. кр.
1. На посебне огласе, или у Новинама, многе кореспонденције, на преписиванѣ и шилјанѣ рукописа у Беч, Н. Сад, и т. д. на Жития печатанѣ, книжица везанѣ, разашилјанѣ и тд. 262. 7
 2. На споменик (набавлѣн є у Бечу трудом и настояванѣм Г. Барбарића Велимира и Г. Јоце Субботића Трг. Панчев.) 326.20
 3. На пароброд из Беча до Н. Бечея (примио га и далѣ отпратио Г. Парох Азуцки Лазар 25.76
 4. Остае на печатанѣ овог извѣштая 23.89
- 637.92

Јошт су, у руке Г. Јована Павловића рођ брата Покойникова, на споменик свога суграђанина приложили нѣгови благодарни селяци у Карлову :

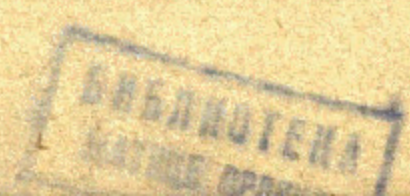
- Г. Г. Трбић Живоин Пар. и Јов. Цуцић
 Пар. и Исак Цуцић Богослов
 по 1 Ф. — 3.—
- Павловић Јов. и син му Исидор 5.—
- Лука Поповић и Петар Ковачевић 2.—

	Ф. кр.
Г. Г. Цуцић Пет. кројач	1.30
Јовановић Геор. Началн. Каначки	1.—
Силађевић Дим. пар. из Гая	1.30
Петровић Коста екон. Дир.	3.—
Станковић Н. секр.	2.—
Прочи Карловчани 72 књиж.	36.—
<hr/> Свега к. м. 55.—	

Које ће г. Јоца Павловић около честитог подзиђивања и подизања паметника употребити, сувишак из сопствености дати обећавши.

А на оправљањѣ споменика од времена на време опредѣлио је писатељ житија Теодора Павловића и листова ових у државној облигацији 100 ф., да се за навек у руке общества правосл. у Карлову на ту цѣл преда, које се радо ове родољубиве бриге примило.

Подизању споменика стояле су досад многе препоне на путу, особито изгледанѣ на нескуплѣн новац (многи је и неплаћен остао) од проданих књижица, и јошт више одграђена порта у Карлову, у коју ће се



споменик сместити. Приспео ѓ већ срећно у Карлово, и тамо се до ограђеня порте остављн чува.

На прочелю пирамиде из модрога шлезског мрамора стои надпис:

Неумрлом Србину

Теодору Павловињу

Списателю Родолюбивом

Новина и Лѣтописа Уреднику

Матице Срб. Тайнику.

Дружства Срб. Словесности Члану

Русс. Петроград Наука Академ.

Златне медајле Властнику.

Духа Народног Неуморном Будителю.

Рођен. 1804. † 1854 у Карлову

Благодарни Сународници

п. 1866.

А на зачелю плоче:

Дух у раю Тодора живи,

Овде лежи Павловића леш.

Сади цвеће Србкињо млада,

Сузом зали Србине драги!

Сав ѓ Вама живио Тоша

Одвећ мучних двадесет лѣта,

Бодро будећ народни дух наш.

Уму, чувству, Новине даде,
Симпатиє, Народни Лист нам
И Лѣтопис шестнаест лѣта.
Драголюбом сестре нам учи.

Време подизаня споменика и дан на-
растоса Павловића обявиће се у свое време
поштованой публици преко наших Новина.

И овим се са земљѣ праптам с' тобом,
мили друже, несравними пријателю и велики
родолюбче Тошо. Кад несграпни и дивно
устроєни свет овај од неброєних вѣкова
постои, постои заиста и вѣчни нѣм управ-
ляјући разум. А кад Бога има, зацѣло ћемо
се скоро састати, да се више нигдар не ра-
станемо, вѣчнога блаженства у братском за-
грляю участници. Спреси ми ма последнѣ
место у светлой србској дружини твојој.

Пробуђени учени нараштај садашњи,
па и мила омладина наша, за коју си ти
живио, наставља и приумножава племениту
ревностну радњу твоју за срећу и напредак
рода, ако те се и слабо сећа. Нека јој би то
било просто, само нека напредує путем разума,
добродѣтели, науке, да би позивајућим при-
мѣром своим и морално и физично пропадајући
нам лепо народ наш спасла, и из глупостне
чаме, из мртвила таме у оживотворавајућу
светлост за собом извела.

Само би іой на врху лепих предпоставлѣних и оглашених задатака у духу твоём овай мотто написан и устварен желио :

Свето, од многих пренебрегнуто, поштованѣ родителя и стариих и о народу и о себи заслужених ;

Верна и права любав ко сроднима своима по крви и вѣри, и найближима и найдальима ;

Явно исповеданѣ своё миле народности и свете православне вѣре, и дома и у дальнини, и у цркви и у породици, и у капуту и у униформи ;

Савестно, од многих пренебригнуто, чуванѣ и крѣпчанѣ здравля духа и тѣла, првога и индивидуалне и народне среће условия ;

Савестно (код многих занемарено и само мимогредно) и найприлѣжниє ученѣ предузетог заната и ревно у нѣму напредованѣ ;

Лебденѣ над чести и моралном чистотом своіом ; нескверан и смирен и смеран, од заблуде физичне и моралне удалѣн и сачуван

живот, са гнушанѣм од оних, кужних, кои у
иманя родительског безобзирном, на убиство
своє и своих, харчено, зло- и ништа-нера-
деню, себи и своима на срамоту живе, макар
да су им и найуглађение речи, и найсветлиє
туђим зноєм стечено одѣло.

Пак истом после савестног испунения
ових правих омладине задатака —
о којима у програму нѣиовом єдва спомена
има, као да се бояше и млађи и стари о
том говорити — нека јој просто буде, и
нека јој се у заслугу запише, да и у му-
жества, велике и умне и физичне капитале
изискујућой радњи, као крилати већ полетарци,
свою млађану снагу покушаваю, упражњаваю
и спремаю.

Иначе? Иначе су све друго, само не
оно, што треба да су; иначе све друго
раде, само не оно, на што су прво и прво
позвани и обвезани: да буду преуправници и
предуготовници за живот.

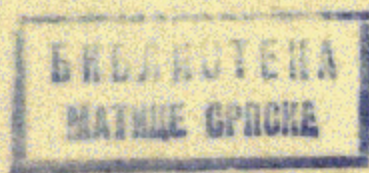
Иначе већини доликує надпис: *utut
desunt vires, tamen est laudanda voluntas.*

И основано се иначе бојати имамо, да се после толиког са свију страна омладинског жубора на многима не обистини пословица: pluribus intentus minor est ad praesens sensus. И да не заяучу кадгод мужеви, што су као јуноше личину мужеске озбиљности пред свет многи износили, да иза ове сакрију ништнераденѣ и страсти.

Писано у Панчеву свршетком 1866.

Др. Конст. Пенчић.

Фисик.

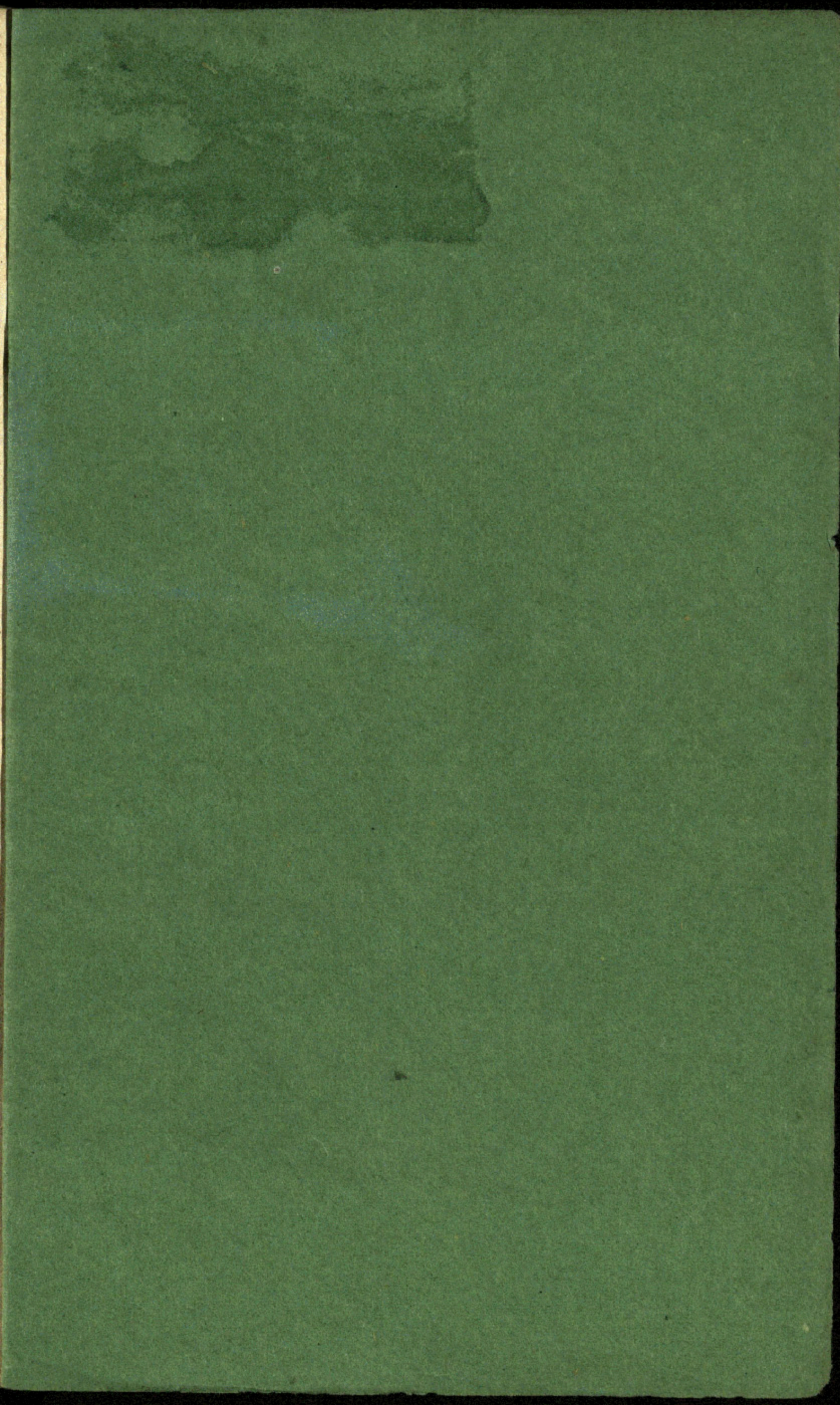


И конечно же важно отметить, что
 в настоящее время в стране
 наблюдается оживление деловых
 отношений. Это связано с тем, что
 правительство проводит политику
 либерализации экономики. В результате
 увеличивается количество
 иностранных инвестиций в нашу
 страну. Это способствует
 развитию производства и
 созданию новых рабочих мест.
 Таким образом, можно сказать,
 что экономика страны находится
 на подъеме.

Июль 1888

А. П. Ковалев





БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

P₁₉ СрТ ЗН.А